

Československá psychologická spoločnosť pri ČSAV usporiadala v dňoch 14. — 16. 12. 1961 v Prahe I. sjazd československých psychologov. Na sjazde sa zúčastnilo vyše 300 psychologov, filozofov, pedagógov, pracovníkov zdravotníctva, priemyslu, dopravy, armády a i. Sjazd bol zameraný monotematicky — a to bol vari jeho najväčší klad — na riešenie aktuálnych metodologických otázok psychologických vied všeobecne i jednotlivých odvetví.

V hlavnom sjazdovom referáte súdr. Tardy hovoril *O niektorých základných metodologických a ideologických otázkach psychológie*. Spomenul tradície čs. psychologov, ktoré boli priaznivé pre prijatie materializmu vôbec a v zmenených spoločenských podmienkach pre prijatie materializmu v jeho dialektickej podobe. Zastával sa užšej spolupráce s fyziológmi, no súčasne ukázal, že biologický základ ľudskej psychiky je širší ako vyššia nervová činnosť, ktorá má v organizme regulačnú funkciu a že súčasne (okrem zoopsychológie) je psychológia nielen biologickou ale i spoločenskou vedou. Touto otázkou sa bližšie zaoberal J. Cvekl v príspevku *Biologické a sociálne faktory v psychológii*; ktorý psychológiu preniesol do stredu trojuholníka (A) prírodných vied, (B) spoločenských vied, (C) filozofie z križovatky vied prírodných a spoločenských, kam ju umiestnil v úvodnom slove Doležal, hlavne z metodologického hľadiska. K riešeniu problému referátom prispel tiež J. Janoušek *Metodologické dôsledky spoločenskej determinácie psychiky*. Pochopiteľne, že takéto miesto psychologických vied v systéme vied vôbec, robí ich predmet i metódu mimoriadne zložitými.

Súdr. Tardy sa ďalej prihovára za plné využívanie kybernetiky, pričom však vyzráhal pred redukciou biologickej formy pohybu hmoty na fyzikálnu práve tak, ako varoval pred redukciou vedomej a spoločenskej formy pohybu na pohyb neurofy-

ziologický, odkiaľ vlastne vyplýva samostatnosť psychológie ako vedy i jej vzťah s ostatnými vedami. O niektorých aspektoch tohto problému hovorili tiež s. Břicháček, Kotásková, Stráženeč, Zeman a i.

Sjazd i hlavný rečník mimoriadne pozornosť venovali metódam psychologických vied. I tu treba vidieť základ v materialistickej dialektike. Konkrétna forma pohybu hmoty má viac stránok a je nutné poznávať ju rôznymi metódami. V dôsledku toho nebolo by správne vyhlásiť čiastkovú metódu za jedine správnu metódu výskumu alebo diagnostikovania. No napriek tomu možno rozlíšiť metódy, ktoré skôr popisujú a metódy hlbšie prenikajúce k podstate. Oba druhy majú však opodstatnenie. Súdr. Doležal vyzdvihol zvlášť pozorovanie ako hlavnú psychologickú metódu, pričom niektoré čiastkové metódy sú jeho špeciálnym prípadom.

Jedným z týchto špeciálnych prípadov — experimentálnymi metódami, ktoré môžu mať rôznu použiteľnosť vo viacerých odvetviach psychologických vied, zaoberal sa D. Kováč v referáte *Metodologické problémy základného výskumu v psychológii*. Uvedol, že experimentálne metódy sa javia ako najefektívnejšie metódy psychologického výskumu, hlavne základného, kde ide prevažne o faktoriálne experimenty (ktorých kardinálnou otázkou je „čo“), ale i aplikovaného, kde ide hlavne o funkcionálne experimenty (s úlohou odpovedať na otázku „ako“). Referent vyzdvihol potrebu lepších informácií i z príbuzných vied pre pôvodnosť hypotéz psychologického výskumu, ktoré vyplývajú z potrieb praxe. Zaujal tiež postoj k predvýskumu, k počtu závislých a nezávislých premenných a k iným otázkam experimentálnych metód v psychológii.

Z dialektického prístupu k psychickým javom vyplýva i význam matematiky pre psychologické metódy. Súdr. Tardy správne zdôraznil (tiež s. Břicháček), že kvantitatívne metódy majú svoje miesto v psy-

chologickom výskume, že by však bolo omylom, aby výskum bol vždy iba preverením kvantitatívne testovateľnej hypotézy. Používanie matematiky nezabavuje nás teda povinnosti stanoviť cieľ výskumu.

Významnou zásadou dialektickej metódy je genetický prístup k skúmaným predmetom a javom, ako aj analýza podmienok, porovnávanie a i.

Metodickým problémom jednotlivých psychologických vied boli venované osobitné referáty a diskusné príspevky. O aktuálnych metodických problémoch pedagogickej psychológie hovorili hlavne s. Chmelař, Linhart, tiež Pardel, Holas a i. Kompaktnejšie príspevky o metodických problémoch zdravotníckej psychológie predniesli hlavne s. Konečný, Srnec a i. O aktuálnych a najdôležitejších problémoch ekonomickej psychológie hovorili s. Bureš, Daniel, Ružička a i.

V závere referátu s. Tardy naznačil úlohy psychológie v našej dnešnej spoločnosti, čím dal vlastne zmysel trojdennému

rokovaniu a každodennej práci našich psychologov. V tomto zmysle *O komunistickej človeku* sa nieslo i vystúpenie akademika A. Kolmana, ktorý pobádal najmä k húževnatému prekonávaniu sily zvyku pri výchove nového človeka a k rozpracovaniu metód poznania a výchovy osobnosti človeka ako celku.

Záverom môžeme povedať, že sjazd ukázal predovšetkým pevnú marxisticko-leninskú ideologickú platformu československých psychologov. Potvrdil, že metodologickým základom psychologických vied je materialistická dialektika, no súčasne neprekonal metodickú nejasnosť v niektorých čiastkových otázkach. Domnievame sa však, že neuspokojil praktických psychologov, najmä tým, že neriešil problémy ich rutínnej práce, čo však bolo v mnohom podmienené i povahou sjazdu. Treba považovať za nedostatok tiež to, že sjazd nebol fakticky zhodnotený, že sa neurobil záver z rokovania, čo umožňuje rôzny výklad niektorých výsledkov sjazdu.

H. F.

KOMUNISTICKÁ SPOLOČNOSŤ NA ROZDIEL OD VŠETKÝCH PREDOŠLÝCH SPOLOČENSKÝCH A HOSPODÁRSKYCH FORMÁCIÍ SA NEUTVÁRA ŽIVELNE, ALE NA ZÁKLADE UVEDOMELEJ A CIEĽAVEDOMEJ ČINNOSTI ĽUDOVÝCH MÁŠ VEDEŇÝCH MARXISTICKO-LENINSKOU STRANOU.

PROGRAM KSSS